

07—08/2025

sondyrevue

pro sebevědomé zaměstnance, firemní kulturu a pracovní právo

KOMU TO HODÍME?

Når er streik rett?

Inspirace ze zahraničí pro český sociální dialog

Součástí pomalu končícího projektu ČMKOS s názvem Sociální dialog pro sociální smír a hospodářský růst byla i aktivita zaměřená na mapování dobré praxe ze zahraničí. Realizovali jsme šest zahraničních cest za partnery do Německa, Irska, Slovinska, Maďarska, Norska a na Slovensko. Rádi bychom se s vámi v tomto článku podělili o inspiraci, jak reagovat na proměny pracovního trhu, jak zlepšit odborové vzdělávání nebo oslovit mladou generaci.

MICHAEL TAUŠ, HYNEK HALAKUC

Odbory jako spolutvůrce vzdělávací politiky

Německá zkušenost ukazuje, že silný vliv odborů na profesní vzdělávání vyžaduje jejich aktivní účast nejen při vyjednávání, ale i při samotné tvorbě strategií. Odborový svaz IG Metall v rámci národní strategie dalšího vzdělávání prosazuje nejen vzdělávací práva zaměstnanců, ale prostřednictvím tzv. transformačního atlasu nebo programu vzdělávacích mentorů přímo zajišťuje praktickou podporu ve firmách. Odbory se tak stávají skutečnými spolutvůrci systému, nikoli pouze jeho účastníky.

Právě role „vzdělávacího ambasadora“ je prvkem, který by mohl být přenesen i do Česka. Sít podnikových odborových mentorů, kteří pomáhají zaměstnancům i firmám orientovat se v nabídce kurzů a identifikovat vzdělávací potřeby, by mohla přinést nový impuls pro oblast dalšího vzdělávání. To však musí být součástí širší strategie: společné, státem uznané vize celoživotního vzdělávání, kterou odbory spoluvytvářejí.

Zahraniční příklady, včetně komplexního maďarského modelu odborného

vzdělávání, ukazují, že úspěch stojí na třech pilířích: silném zapojení sociálních partnerů, centralizovaném systému s jasnou odpovědností a propojení vzdělávání s reálným pracovním trhem. V českém prostředí tak nejde o obsah vzdělávání, ale o změnu samotné architektury systému – a odbory v tom musí hrát klíčovou roli.

Spojení dat a odborové reality

Slovenská a irská zkušenost ukazuje, jak důležitá je propojenost odborů s akademickým a analytickým světem. Spolupráce slovenské odborové konfederace KOZ SR a výzkumníků ze Středoevropského institutu pro výzkum práce CELSI přinesla více než jen data. Vytvořila prostor pro nové formy argumentace a definování strategických cílů. Data se stávají nejen nástrojem analýzy problémů, ale i prostředkem k posílení legitimacy odborových požadavků.

Tento přístup je důležitý i v Česku. Odbory dnes musí umět formulovat

své postoje jazykem dat, trendů a důkazů, ať už při vyjednávání, v médiích či v legislativním procesu. Zde se otevírá potenciál pro partnerství mezi odbory, výzkumníky, think-tanky a nezávislými institucemi.

Dobrym příkladem je kampaň irské konfederace ICTU s názvem Better in a Trade Union. Ta kombinuje profesionální, vizuálně atraktivní komunikaci s jasným sdělením. Když je odborová značka silná a přístupná, zvyšuje se nejen její viditelnost, ale i důvěra mezi mladými lidmi a novými pracovníky. Kombinace výzkumu, dat, příběhů a vizuální identity je cestou, jak oslovit generaci, která o odborech možná nikdy neslyšela.

Odbory jako služba

Slovinský příklad organizace Delavska svetovalnica ukazuje, jak důležitá je dostupnost odborových a podpůrných služeb všem zaměstnancům, zejména těm, jejichž postavení na trhu práce je znevýhodněné – včetně pracovníků-migrantů či osob s nízkou právní gramotností. Tato

ČMKOS realizovala poslední tři roky pilotní projekt zaměřený na rozvoj celoživotního poradenství v prostředí českého sociálního dialogu. Vyškolila 8 celoživotních poradců, členů odborových organizací a zaměstnanců odborových svazů, pro práci v terénu.

organizace poskytuje bezplatné pracovní právní a sociálněprávní poradenství, a to bez ohledu na původ nebo právní postavení klienta. Díky své flexibilitě dokáže reagovat na konkrétní potřeby jednotlivců a nabídnout jim komplexní podporu od podání stížnosti přes zastupování až po osvětu. Tento model se ukazuje jako velmi účinný nástroj, který může být nejen oporou jednotlivcům, ale i prostředkem systémových změn, zvláště v případech, kdy klienti čelí složitým administrativním bariérám.

Podobný přístup se začíná rozvíjet i v Česku. ČMKOS realizovala poslední tři roky pilotní projekt zaměřený na rozvoj celoživotního poradenství v prostředí českého sociálního dialogu. Vyškolila 8 celoživotních poradců, členů odborových organizací a zaměstnanců odborových svazů, pro práci v terénu. Poskytují individuální podporu svým klientům, členům odborů, nejen při změně zaměstnání, ale i při zvyšování kvalifikace či orientaci na trhu práce. Silné a odborné celoživotní poradenství zvyšuje důvěryhodnost odborů a může být vstupní bránou k dynamickému rozvoji členské základny.

A právě důvěra a relevance jsou nejcennější hodnoty, které dnes odbory mohou nabídnout. V digitální, fragmentované společnosti není samozřejmé, že pracovníci vědí, kam se obrátit.

Norská cesta k budoucnosti odborů

Norské odbory sdružené v LO Norge ukazují, že úspěšná adaptace odborového hnutí neznámá pouze reagovat na změny, ale předvídat je a aktivně utvářet. Práce s mladými lidmi, digitalizace služeb a důraz na občanské vzdělávání tvoří tři pilíře norského přístupu.

Jedním z nejzajímavějších prvků je tzv. letní patrola. Jedná se o terénní kampaň mladých odborářů, kteří navštěvují sezónní pracovníky a informují je o jejich právech. Nejde přitom o konfrontaci, ale o dialog. Tento přístup přibližuje odbory mladé generaci důvěryhodně a srozumitelně. Současně LO Norge umožňuje mladým lidem organizovat se v samostatných strukturách s vlastním rozpočtem a hlasovacím právem, což podporuje generační obnovu i přímé ovlivnění směřování odborů.

Zásadní roli hraje také digitalizace. Nejedná se o jednorázový projekt, ale o systematický proces proměny každodenní agendy, komunikace a rozhodování. Norské odbory zavádějí digitální nástroje promyšleně, s důrazem na transparentnost, ochranu dat a uživatelskou přívětivost. Klíčem k úspěchu je zde podpora funkcionářů a praktická školení.

Inspirací je i dlouhodobá práce na začlenění odborových témat do vzdělávacího systému. Občanská výchova ve

školách běžně pracuje s tématy jako jsou kolektivní vyjednávání, pracovní právo a sociální dialog. I v Česku se k tomu blíží právě dokončovaný projekt ČMKOS s názvem Člověk a svět práce, který připravuje učební materiály a metodiky o sociálním dialogu a odborech pro středoškolské učitele a jejich studenty. Šíření povědomí o odborech jako nedílné součásti demokratické společnosti, nezačíná na pracovišti, ale už ve škole.

Tento článek byl vydán v rámci projektu „Sociální dialog pro sociální smír a hospodářský růst“, Reg. číslo CZ.03.01.03/00/22_001/0000084, který je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu ČR.

